

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ
  - 1.1) ความหมายของสมรรถนะ
  - 1.2) สมรรถนะวิชาชีพการพยาบาล
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา
  - 2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.2) เจตคติต่อวิชาชีพ
3. สภาพแวดล้อมของสถาบัน
  - 3.1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
  - 3.2) สภาพแวดล้อมทางสังคม
4. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา
การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - 4.1) การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้
  - 4.2) มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ
  - 4.3) การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ
  - 4.4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง
  - 4.5) ความรักในการเรียน
  - 4.6) ความคิดสร้างสรรค์
  - 4.7) การมองอนาคตในแง่ดี
  - 4.8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา
5. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

1.1 ความหมายของสมรรถนะ

ความหมายของสมรรถนะ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531) มีความหมายว่า ความสามารถ หรือสมรรถภาพ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Ability” หรือ “Competency” ซึ่งเป็น “คุณภาพ หรือสภาวะของการกระทำหน้าที่ได้อย่างเพียงพอหรือมีความรู้ การตัดสินใจและมีทักษะอย่างเพียงพอ ”

“สมรรถนะ” ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ/ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร” กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้ มักจะต้องมีองค์ประกอบของทั้งความรู้ ทักษะ/ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ เช่นทัศนคติ แรงจูงใจรวมอยู่ด้วย (รัชตวรรณ ศรีตระกูล. 2549 :70)

องค์ประกอบของสมรรถนะ (พริยะ อนุกุล. ออนไลน์) ได้แก่ ทักษะ(Skill) คือความสามารถหรือความชำนาญในการปฏิบัติงานทั้งด้านการใช้อวัยวะของร่างกาย และการใช้ทักษะการคิดทางสมอง

ความรู้(Knowledge) เป็นข้อมูล หรือเนื้อหาเฉพาะของวิชาชีพ “บุคคลต้องมีความรู้อะไรบ้าง” จึงจะปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะ(Attributes) หมายถึงสิ่งที่บ่งบอกว่า“บุคคลต้องมีคุณลักษณะอย่างไร” ซึ่งประกอบด้วย

1) แรงจูงใจ (Motive) เป็นสิ่งที่บุคคลคิดถึงหรือมีความต้องการ ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นตัวผลักดันหรือแรงขับให้บุคคลกระทำพฤติกรรม หรือตัวกำหนดทิศทางหรือทางเลือกในการกระทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมาย หรือหลีกเลี่ยงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนไม่พึงปรารถนา เช่น เมื่อบุคคลตั้งเป้าหมายที่ท้าทายจะทำให้เขามีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ และจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อทำงานให้ดียิ่งๆขึ้นไป

2) อุปนิสัย (Trait) เป็นคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคล ซึ่งจะแสดงออกมาเพื่อตอบสนองต่อข้อมูล หรือ สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ อุปนิสัยเป็นสิ่งที่เกิดจากการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ และการเรียนรู้ของบุคคล สมรรถนะด้านอุปนิสัย เช่น การควบคุมอารมณ์ภายใต้สภาวะความกดดันความคิดริเริ่ม เป็นต้น

3) อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง อาจรวมถึงทัศนคติ (Attitude) ค่านิยม(Value) จินตภาพส่วนบุคคล(Self-Image) เป็นต้น

4.) บทบาททางสังคม (Social Role) หมายถึง สิ่งที่บุคคลต้องการสื่อให้ผู้อื่นในสังคมเห็นว่าตัวเขามีบทบาทต่อสังคมอย่างไรบ้าง เช่น การเป็นผู้นำทีมงาน ความมีจริยธรรม เป็นต้น

5) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิดต่าง ๆ ที่บุคคลจำเป็นต้องมี ในสาขาวิชาที่นั้น ๆ หรือกล่าวอย่างสั้น ๆ ก็คือ “บุคคลต้องมีความรู้อะไรบ้าง” เช่น เจ้าหน้าที่บุคคล ต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารทรัพยากรบุคคล ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน เป็นต้น

6) ทักษะ (Skill) หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานทั้งด้านใช้ของใช้ ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย หรือ การใช้สมองเพื่อคิดสิ่งต่าง ๆ หรือกล่าวอย่าง สั้น ๆ ก็คือ “บุคคลต้องทำอะไรได้บ้าง”

Calhoun Rowney Eng และ Hoffman (2005 : 91-99) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นการแสดงหรือการกระทำที่ประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะและความสามารถเข้าด้วยกัน การเรียนการสอนที่เน้นให้เกิดสมรรถนะ (competency-based education) จะต้องเน้นผลลัพธ์แห่งการเรียนรู้ 3 ประการคือ

1. สมรรถนะทางด้านปัญญา (Cognitive domain) สมรรถนะด้านนี้แสดงให้เห็นได้จากการมีความรู้และพัฒนาไปสู่ความสามารถในการคิดและการมีทักษะ (intellectual abilities and skills) ปัจจุบันความสามารถทางด้านปัญญา ใช้เป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาหลักสูตร และมีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้วัดความสามารถด้านนี้

2. สมรรถนะทางด้านเจตคติ (Affective domain) สมรรถนะด้านนี้เป็นการบ่งบอกถึงความสนใจทัศนคติ ค่านิยม และพัฒนาไปสู่การให้คุณค่า การตัดสินใจต่อสิ่งใดๆ และเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักการศึกษาว่าสมรรถนะด้านนี้วัดได้ค่อนข้างยาก

3. สมรรถนะทางด้านทักษะ การปฏิบัติการ (Psychomotor domain) เป็นสมรรถนะที่แสดงออกมาโดยการกระทำ เช่นความสามารถในการเล่นสกี ความสามารถในการผ่าตัด เป็นต้น

สมรรถนะทางด้านปัญญา ด้านเจตคติ เป็นสมรรถนะที่สำคัญและใช้เป็นตัววัดความก้าวหน้าในการพัฒนาสมรรถนะของบุคคล รายละเอียดของสมรรถนะแต่ละด้านมีดังนี้

สมรรถนะทางด้านปัญญา ได้แก่

1. ความรู้
2. ความเข้าใจ
3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

สมรรถนะทางด้านเจตคติ ได้แก่

1. ความสนใจ
2. การตอบสนอง
3. ให้คุณค่า
4. รวมกับกลุ่มที่มีแนวคิดเดียวกัน
5. หยั่งลึกเข้าเป็นค่านิยม วัฒนธรรม

การเรียนการสอนที่เน้นให้เกิดสมรรถนะ พัฒนาได้จากการวางหลักสูตรการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่

- 1) กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ
- 2) การสร้างหลักสูตร การวางแผนการสอน การประเมินผลที่สามารถวัดความรู้ ทักษะ ความสามารถได้
- 3) ผนวกสมรรถนะความรู้ ทักษะ ความสามารถที่ต้องการ และดำเนินการฝึกฝนให้เกิดศักยภาพ และสุดท้าย
- 4) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข วางแผนเพื่อสร้างหลักสูตรให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ต่อไป

ใน 4 ขั้นตอนนี้สามารถช่วยกระตุ้นทั้งผู้เรียนและผู้สอนตระหนักถึงการใช้วิธีการสอนที่สามารถเพิ่มระดับความสามารถ ความรู้และทักษะ และสามารถเพิ่มระดับความเป็นผู้นำของผู้เรียนด้วย

สำหรับการจัดแบ่งประเภทของสมรรถนะนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทรรศนะที่แตกต่างกันออกไป โดย ธงศรีวิทย์ แสนทอง (2547 : 10-11) ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์การโดยรวมที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

- 2) สมรรถนะตามสายงาน (Job competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ เจตคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้นๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

- 3) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น สามารถอาศัยอยู่กับแมงป่องหรืออสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกสมรรถนะส่วนบุคคลว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคล

1.2 สมรรถนะวิชาชีพการพยาบาล

จากความหมายของ”สมรรถนะ” ว่าบุคคลที่จะปฏิบัติงานต้องที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ได้รับการฝึกฝนอบรม สามารถวัดได้จากลักษณะการให้บริการ โดยมีเจตคติและการกระทำที่ดี ผู้ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้รับบริการ จึงต้องมีสมรรถนะเพียงพอในการปฏิบัติงาน รวมทั้งต้องได้รับการรับรองและควบคุมจากองค์กรวิชาชีพอย่างเป็นทางการ

Ganong (1980 อ้างถึงในภรณ์ เชาวกุล. 2542 : 23) ได้กำหนดคุณสมบัติของวิชาชีพการพยาบาลไว้เป็นข้อๆ เพื่อช่วยให้พยาบาลวิชาชีพกำหนดขอบเขตการทำงานของตน โดยยึดหลักต่อไปนี้

- 1) ทางด้านความรู้ พยาบาลจะต้องรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดี ต้องศึกษาและทำงานให้เกิดความรู้เพิ่มมากขึ้น ต้องไม่แสดงความไร้สมรรถนะหรือหลู่เกียรติงานของตนที่ปฏิบัติอยู่

- 2) ด้านประสบการณ์ ต้องฝึกประสบการณ์ที่มีความหมาย สามารถเผชิญต่อสถานการณ์ที่ยากลำบากและตอบสนองต่อสถานการณ์ในทางที่ถูกที่ควร
- 3) ด้านทักษะ ต้องเป็นผู้ชำนาญการ ทำงานด้วยคุณภาพสูงสุด ไม่ทำงานแบบสมัครเล่น เรียนรู้ด้วยวิธีการที่ดีเด่น ฝึกปฏิบัติความรู้ และให้บริการในทุกสถานการณ์
- 4) ด้านความเชื่อมั่น ไม่ใช่เฉพาะตนเองเท่านั้น แต่ต้องเชื่อมั่นในบุคคลอื่นที่ทำงานร่วมกันด้วย
- 5) ด้านการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนางาน ต้องเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อนำไปสู่พัฒนาการในงาน เชื่อมั่นในความสามารถและเป็นที่ยอมรับในบุคคลอื่นในความสามารถดังกล่าว
- 6) ด้านการแสดงออก ต้องเป็นผู้พอใจในชัยชนะ ใช้ความสามารถรอบด้านให้ไปสู่ความสามารถสูงสุด เพื่อให้ได้ความสำเร็จและภาคภูมิใจ
- 7) ด้านการยอมรับ มีความพึงพอใจในงาน และยืนหยัดอยู่บนความเป็นจริงตามคุณค่าที่ตนมองเห็น ปรับสภาพอย่างพอเพียงในหลายๆทางให้เกิดความสำเร็จและพึงพอใจ
- 8) ด้านความเป็นผู้นำ ต้องเต็มใจเป็นผู้นำในหน่วยงาน ทำงานเต็มความสามารถ อุทิศเวลาและใช้ความสามารถจนถึงที่สุด ให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ มองเห็นค่านิยมและความต้องการของหน่วยงานที่ปฏิบัติซึ่งมุ่งการบริการแก่สังคม

ในการจัดการศึกษาพยาบาลปัจจุบัน จึงต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างผู้เรียนให้มีความสามารถ ปฏิบัติการพยาบาลทั่วไปในบทบาทหน้าที่ของพยาบาล สรุปคุณลักษณะที่สำคัญที่ต้องมี คือ

- 1) มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์สาขาอื่นๆ
- 2) มีความสามารถให้บริการสุขภาพอนามัยในด้านต่างๆ
- 3) มีสติปัญญาสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
- 4) มีคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองดี ได้แก่ มีศีลธรรม คุณธรรม ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

จากคุณลักษณะวิชาชีพการพยาบาล ศึกษารายละเอียดได้ดังนี้

ก. องค์ประกอบของสมรรถนะวิชาชีพการพยาบาล

จากความหมายของคำว่าสมรรถนะ จะเห็นว่าสมรรถนะมีการพัฒนาและสั่งสมมาจากความรู้ ทักษะและบุคลิกภาพ (Spitzer-Lehmann, 1994) ดังนั้นการวัดและศึกษาสมรรถนะของพยาบาล คือ การวิเคราะห์การปฏิบัติพยาบาลที่กระทำด้วยพฤติกรรมความสามารถของพยาบาล โดยมีผลมาจากการเรียนรู้ ความเข้าใจ การฝึกฝนทักษะ ประสบการณ์ การมีบุคลิกภาพและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

ความรู้และทักษะที่นักศึกษาพึงมีในการดูแลสุขภาพของบุคคลด้านกาย จิตและสังคมแบบองค์รวมได้ ประกอบด้วย

- 1) ความรู้พื้นฐานที่นักศึกษาพึงมี แบ่งเป็นความรู้ในกลุ่มวิชาทั่วไป ได้แก่ วิชาพื้นฐาน เช่น วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และภาษาศาสตร์
- 2) วิชาชีพการพยาบาล ความรู้วิชาชีพการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ ความรู้และทักษะดังต่อไปนี้

2.1) ความรู้วิชาชีพปฏิบัติการในการเข้าใจขอบเขตและวิธีการดูแลผู้รับบริการ ใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลบุคคล ครอบครัว ชุมชน ในภาวะสุขภาพดีและเจ็บป่วย โดยมีกรอบทฤษฎีช่วยในการดูแลทั้งร่างกาย จิต สังคม อย่างเป็นองค์รวม

2.2) ทักษะจำเป็นในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ ได้แก่

- ทักษะการสังเกต ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการประเมินปัญหาทางการพยาบาล
- ทักษะในการใช้กระบวนการพยาบาลดูแลบุคคล ครอบครัวและชุมชน
- ทักษะในการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับพยาบาลในการรับข้อมูลและสื่อความหมายที่ต้องการไปยังผู้รับข้อมูล
- ทักษะในการบูรณาการความรู้ ประยุกต์ในการปฏิบัติการพยาบาล โดยเฉพาะการดูแลคนทั้งคน
- ทักษะในการบูรณาการประเมินตนเองและพัฒนาตนเองให้เกิดบุคลิกภาพเชิงวิชาชีพ
- ทักษะในการประเมินทางจิตสังคม

ข. สมรรถนะหลักที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์(สภาการพยาบาล)

ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามความหมายของ พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 นั้น หมายถึง บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ จาก สภาการพยาบาล ซึ่งสภาการพยาบาลได้กำหนดสมรรถนะหลักของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ขึ้นหนึ่ง ไว้ดังนี้

สมรรถนะที่ 1 การปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีจริยธรรม ตามมาตรฐาน และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 ประเมินภาวะสุขภาพและความต้องการผู้ใช้บริการอย่างเป็นองค์รวม
- 1.2 วินิจฉัยการพยาบาล
- 1.3 วางแผนการพยาบาล
- 1.4 ปฏิบัติการพยาบาล
- 1.5 ติดตามการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล
- 1.6 จัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย

สมรรถนะที่ 2 ปฏิบัติการผดุงครรภ์อย่างมีจริยธรรม ตามมาตรฐาน และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 ประเมินปัญหาและความต้องการผู้ใช้บริการ
- 2.2 วินิจฉัยการพยาบาลในหญิงตั้งครรภ์
- 2.3 วางแผนการพยาบาลในหญิงตั้งครรภ์
- 2.4 บริบาลครรภ์ โดยการรับฝากครรภ์ คัดกรอง และส่งต่อในรายผิดปกติ และประยุกต์หลักการดูแลให้สอดคล้องกับสภาพและวัฒนธรรมของหญิงตั้งครรภ์
- 2.5 ทำคลอดปกติ
- 2.6 ตัด และซ่อมแซมฝีเย็บ
- 2.7 เตรียมและช่วยคลอดกรณีคลอดปกติ
- 2.8 ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดา มารดา และทารก ตลอดการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอด
- 2.9 ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 2.10 ดูแลมารดา และทารกที่ปกติ มีภาวะแทรกซ้อน และฉุกเฉิน
- 2.11 ให้ความรู้ และให้การปรึกษารอบครรภ์ในการวางแผนครอบครัว และการเตรียมตัว เป็นบิดา มารดา และการดูแลตนเองของมารดาในทุกระยะของการตั้งครรภ์
- 2.12 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติการผดุงครรภ์

สมรรถนะที่ 3 ส่งเสริมสุขภาพบุคคล กลุ่มคน และชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ในภาวะปกติ และภาวะเจ็บป่วย และลดภาวะเสี่ยงการเกิดโรค และเกิดความเจ็บป่วย

- 3.1 ให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่บุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน
- 3.2 สนับสนุนและช่วยเหลือบุคคลครอบครัวและกลุ่มต่างๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ
- 3.3 ให้ข้อมูลและจัดการช่วยเหลือให้ผู้ใช้บริการได้รับสิทธิด้านสุขภาพ
- 3.4 จัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ

สมรรถนะที่ 4 ป้องกันโรคและเสริมภูมิคุ้มกันโรค เพื่อลดความเจ็บป่วยจากโรคที่สามารถป้องกันได้

- 4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของชุมชน และการระบาดของโรคในชุมชน
- 4.2 เสริมสร้างความสามารถในการดูแลตนเองของชุมชนเพื่อป้องกันโรค
- 4.3 ฝ้าระวัง ค้นหา และสืบสวนโรคที่เกิดในชุมชน
- 4.4 ให้ความรู้ สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคแก่ประชาชน

สมรรถนะที่ 5 พัฒนาสุขภาพบุคคล กลุ่มคน และชุมชนทั้งด้านร่างกาย จิตสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ

- 5.1 ป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากความเจ็บป่วย
- 5.2 เลือกรูปแบบการฟื้นฟูสุขภาพ
- 5.3 แนะนำการใช้กายอุปกรณ์ และอวัยวะเทียม
- 5.4 ให้ความรู้ สนับสนุน ช่วยเหลือ และแนะนำแหล่งประโยชน์ในการฟื้นฟูสุขภาพอย่างต่อเนื่องแก่ผู้ใช้บริการ ญาติ และผู้เกี่ยวข้อง
- 5.5 ประสานกับแหล่งประโยชน์เพื่อฟื้นฟูสุขภาพชุมชน

สมรรถนะที่ 6 รักษาโรคเบื้องต้น ตามข้อบังคับของสภาการพยาบาล

- 6.1 คัดกรองโรคเบื้องต้น
- 6.2 วินิจฉัยโรคเบื้องต้น
- 6.3 รักษาโรคเบื้องต้น
- 6.4 ให้การผดุงครรภ์ และวางแผนครอบครัว

สมรรถนะที่ 7 สอนและให้การปรึกษานักบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน เพื่อการมีภาวะสุขภาพที่ดี

- 7.1 ส่งเสริม สนับสนุน และสอนผู้ใช้บริการให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถดูแลสุขภาพตนเอง
- 7.2 ให้การปรึกษาแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน ที่มีปัญหาทางกาย จิต สังคม ที่ไม่ซับซ้อน
- 7.3 แนะนำและส่งต่อผู้ใช้บริการที่มีปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อน

สมรรถนะที่ 8 ติดต่อสื่อสารกับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 8.1 ติดต่อสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพกับคนทุกเพศ ทุกวัย ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 8.2 บันทึกและเขียนรายงานได้อย่างถูกต้อง
- 8.3 นำเสนอความคิด ผลงานต่อสาธารณชน

8.4 ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารในงานที่รับผิดชอบ

8.5 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร

สมรรถนะที่ 9 แสดงภาวะผู้นำและการบริหารจัดการตนเอง และงานที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม

9.1 มีวิสัยทัศน์ สามารถวางแผน แก้ปัญหา และตัดสินใจ

9.2 รับผิดชอบงานในหน้าที่

9.3 วางแผนและจัดการทรัพยากร และเวลา

9.4 เจรจาท่องเพื่อรักษาประโยชน์ของผู้ใช้บริการ และงานที่รับผิดชอบ

9.5 ประสานงานกับผู้ร่วมงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9.6 พัฒนาคุณภาพของงานอย่างต่อเนื่อง

9.7 จัดการให้ผู้ให้บริการได้รับการบริการ

9.8 ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าทีม หรือลูกทีม

สมรรถนะที่ 10 ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

10.1 ดูแลผู้ป่วยและผู้ให้บริการให้ได้รับสิทธิพื้นฐานตามที่สภาวิชาชีพกำหนดไว้ใน "สิทธิผู้ป่วย"

10.2 ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามที่สภาการพยาบาลกำหนด

10.3 ปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ ในขอบเขตวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

10.4 ประกอบวิชาชีพโดยตระหนักถึงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการประกอบวิชาชีพ

10.4 ปฏิบัติการพยาบาลโดยให้ความเสมอภาคต่อทุกกลุ่ม เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐฐานะ และภาวะสุขภาพ

สมรรถนะที่ 11 ตระหนักในความสำคัญของการวิจัยต่อการพัฒนาการพยาบาล และสุขภาพ

11.1 มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

11.2 ใช้ผลการวิจัยในการปฏิบัติการพยาบาล

11.3 ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

11.4 คำนึงถึงจรรยาบรรณนักวิจัย และสิทธิมนุษยชน

สมรรถนะที่ 12 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการพยาบาล

12.1 สืบค้นข้อมูลด้านสุขภาพและความรู้ที่เกี่ยวข้อง

12.2 เลือกใช้ฐานข้อมูลด้านสุขภาพ

12.3 บันทึกข้อมูลสุขภาพ และการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สมรรถนะที่ 13 พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณค่าในตนเอง และสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล

13.1 มีความคิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ

13.2 มีความตระหนักในตนเอง และมีความเห็นใจผู้อื่น

13.3 จัดการกับอารมณ์ และความเครียดของตนเอง

13.4 ศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

13.5 มีความตระหนักในการปกป้อง รักษาสิทธิด้านสุขภาพแก่ประชาชน

สมรรถนะที่ 14 พัฒนาวิชาชีพให้มีความเจริญก้าวหน้า และมีศักดิ์ศรี

14.1 มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

14.2 ตระหนักในความสำคัญของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ

14.3 รู้รักสามัคคีในเพื่อนร่วมวิชาชีพ

14.4 ให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรวิชาชีพ

14.5 ตระหนักในความสำคัญของการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการสอนนักศึกษาและบุคลากรใหม่ในสาขาวิชาชีพ

จากข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าการมี”สมรรถนะในวิชาชีพ” จะต้องประกอบด้วย การมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้นๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน (ณรงค์วิทย์ แสนทอง. 2547 : 10-11) เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับสมรรถนะวิชาชีพการพยาบาล จึงเป็นการทำงานที่ต้องใช้ความรู้ทางวิชาชีพเป็นพื้นฐาน ตามมิติทางการพยาบาลเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาทางสุขภาพของผู้รับบริการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างมีจริยธรรม ในการศึกษาี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะสมรรถนะทางด้านปัญญา ซึ่งแสดงออกโดยการมีความรู้ สามารถคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติการพยาบาลได้ หรือในที่นี้ใช้คำว่า สมรรถนะด้านความรู้เชิงวิชาชีพ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ตรงกับสมรรถนะที่ 1 2 3 4 5 6 7 และ 8 โดยผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดสมรรถนะด้าน

ความรู้เชิงวิชาชีพของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 2 และ 3 ให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถตามระดับชั้นปี เนื่องจากเชื่อว่าผลของความรู้จะเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติพยาบาลให้เกิดประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาชีพ มีส่วนสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้เชิงวิชาชีพของนักศึกษา ดังมีรายละเอียดความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัววัดและประเมินผลให้เห็นถึงความสำเร็จของนักศึกษาว่าอยู่ในระดับใดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งอยู่ในรูปของคะแนนเฉลี่ยสะสมได้มาจากกระบวนการประเมินผลทางการศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย หรือทักษะนิสัยอย่างไร (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งบอกถึงสมรรถนะของนักศึกษาได้อย่างหนึ่ง

ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเรียนรู้อีก 2 ประการหลักคือ

- 1) ด้านผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบทางปัญญา คือเชาว์ปัญญา ความถนัด ความรู้พื้นฐานหรือความรู้เดิมของผู้เรียน และองค์ประกอบทางอารมณ์ คือ แรงจูงใจในการเรียน เจตคติ นิสัยการเรียน ความนึกคิดเกี่ยวกับตน การปรับตัว และลักษณะทางบุคลิกภาพอื่นๆ เป็นต้น
- 2) ด้านสภาพแวดล้อม คือ วัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ที่อยู่อาศัย ความคาดหวังของบิดามารดา ลักษณะและบรรยากาศของสถานที่เรียน รวมทั้งหลักสูตรและคุณภาพของการสอน

นักการศึกษานักจิตวิทยา ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่ามี 2 องค์ประกอบคือ

- 1) องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสติปัญญา
- 2) องค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา

เป็นที่ยอมรับว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ด้านมีความสำคัญพอกัน โดยที่ Maddox (1963) ให้ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ สติปัญญา ร้อยละ 60 ความพยายามและวิธีการเรียน ร้อยละ 30 สภาพแวดล้อมต่างๆ ร้อยละ 10 นักการศึกษาให้ความเห็นว่าสติปัญญาเป็นเรื่องของกรรมพันธุ์ ดังนั้นในทางปฏิบัติ นักการศึกษาจึงเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขไม่ได้มากนัก แต่ประเด็นที่นักการศึกษาสนใจให้การช่วยเหลือ คือการพัฒนาองค์ประกอบด้านอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่น้อยไปกว่าองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ซึ่งคือองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาเหล่านี้

ได้แก่ สภาวะความพร้อมทางด้านร่างกาย ความรักเอาใจใส่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว วัฒนธรรมและสังคมและเพื่อน การเลี้ยงดู การพัฒนาตนเองและการปรับตัว

2.2 เจตคติต่อวิชาชีพ (หรืออาจเรียกว่าทัศนคติต่อวิชาชีพ) เจตคติ หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2531) เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สภาพการณ์และอื่นๆ ภายหลังได้รับประสบการณ์หรืออิทธิพลจากเรื่องนั้นๆ มาแล้ว เจตคติจะค่อยๆ ก่อตัวขึ้น เจตคติสามารถเกิดได้ทั้งทางบวกและทางลบ ในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เจตคติจะเกิดตามความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของบุคคลกับสภาพแวดล้อมซึ่งจะแสดงออก หรือปรากฏให้เห็นชัดเจนในกรณีที่ตั้งใจนั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม (ลำเนาวิ ขจรศิลป์. 2542)

เจตคติ มีองค์ประกอบจาก (Attitude : online)

1. ด้านความรู้ ถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น เราจะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้
2. ด้านความรู้สึก เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ
3. ด้านการกระทำ เมื่อมีทัศนคติหรือเจตคติในทางใดทางหนึ่งต่อสิ่งใดแล้ว จะออกมาในลักษณะ กระทำ หรืองดเว้นไม่กระทำ

เจตคติเกิดจาก ประสบการณ์เฉพาะอย่างโดยตรงกับบุคคล ผ่านทางการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะมีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการเลียนแบบ ดังนั้นองค์ประกอบของสถาบันจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม

จึงกล่าวได้ว่า เจตคติเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคล และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร การเปิดรับรายการและกรองสถานการณ์ ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ มีผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่าเจตคติประกอบด้วยความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกและแสดงออกมาโดยทางพฤติกรรมทัศนคติ

Bloom.(1976) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน ควรมียุทธศาสตร์ประกอบครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้และปัญญา ทัศนคติ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวิชาชีพพยาบาล มักถูกคาดหวังจากสังคมว่าต้องมีความรู้ ความสามารถสูง มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและต้องมีคุณธรรมจริยธรรม

เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ถ้าเจตคติดี พฤติกรรมย่อมออกมาดีด้วย การพัฒนาเจตคติจึงต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะเจตคติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พวงรัตน์ บุญญานนุรักษ์ (2533 : 6) ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างและพัฒนาเจตคติไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

- 1) การรับ ได้แก่ การใส่ใจ การสังเกต รู้สึกตระหนัก รับรู้ รับฟัง เต็มใจรับ เลือกรับ จากสิ่งเร้าและเหตุการณ์
- 2) การตอบสนอง คือ การได้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง เช่น การตอบโต้การกระทำ เลียนแบบ ให้ความสนใจ มีส่วนร่วมโดยยินยอมตอบสนอง แสดงความเต็มใจและพอใจในการตอบสนอง
- 3) การให้คุณค่า เป็นขั้นของการยอมรับความผูกพัน เกิดเป็นความเชื่อ ความเต็มใจ สนับสนุน พยายามมีส่วนร่วมให้ความสนใจสม่ำเสมอ และยึดเป็นแบบอย่าง
- 4) การจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ อารมณ์ ความเชื่อ
- 5) การแสดงบุคลิกลักษณะตามที่ยึดถือ คือ มีหลักการและแนวทางในการปฏิบัติตามความเชื่อ และระบบคุณค่าที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลนั้น

การเปลี่ยนแปลงเจตคติ เป็นกระบวนการตอบสนองของการสื่อสาร เจตคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้จาก การชักชวน (Persuasion) การบอกเล่า หรือได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น การเปลี่ยนแปลงกลุ่ม (Group change) จะช่วยเปลี่ยนเจตคติของบุคคลได้ การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เป็นการชักชวนให้บุคคลหันมาสนใจหรือรับรู้โดยการสร้างสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ขึ้น ปัจจัยที่มีผลชักชวนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้แก่ (En.wikipedia : online)

1. ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย หรือเรียกว่าผู้ถูกชักจูง ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนที่ได้รับและส่งต่อข่าวสาร ผู้ที่ฉลาดมักจะไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิด จากการชวนเชื่อด้วยข้อมูลด้านเดียว โดยเฉพาะบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้ที่ถูกชักจูงได้ง่ายมักมีบุคลิกภาพวิตกกังวล เชื่ออำนาจในตนเอง หรือเชื่ออำนาจนอกตนเอง
2. แหล่งที่มาของข้อมูล จะมีอิทธิพลมากเมื่อแหล่งข้อมูลมาจากผู้เชี่ยวชาญ หรือเป็นข้อมูลที่ได้รับระหว่างบุคคล หรือแหล่งข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ เช่นมาจากวารสารชั้นนำ เป็นต้น
3. ลักษณะของข้อมูล ข้อมูลมีส่วนสำคัญที่ทำให้เชื่อถือและเกิดการเปลี่ยนแปลง การนำเสนอข้อมูลทั้งสองด้าน จะช่วยในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงได้
4. ความน่าเชื่อถือของผู้ชักจูง เช่น มีอำนาจในการให้คุณ ให้โทษ หากปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามความน่าสนใจของผู้ชักจูง เช่นมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ถูกชักจูง หรือมีลักษณะน่าเชื่อถือจะทำให้ชักจูงได้ง่าย
5. ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจหรือไม่น่าพึงพอใจ เราอาจเปลี่ยนแปลงเจตคติไปได้เมื่อได้รับประสบการณ์ที่น่าพอใจหรือไม่น่าพอใจเช่น เมื่อเราเข้าทำงานบริษัทหนึ่งเพราะเชื่อว่าจะมีความก้าวหน้าแต่พบว่าหัวหน้าเป็นคนที่ไม่มีภาวะผู้นำ เพื่อนร่วมงานเห็นแก่ตัว ทำให้เราอาจเปลี่ยนเจตคติไปอีกแบบหนึ่งคือมองไม่เห็นความก้าวหน้าในการทำงานกับบริษัทนี้

6. อิทธิพลของกลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียง บุคคลที่มีชื่อเสียงในความหมายนี้อาจจะเป็นเพื่อนซึ่งเรานับถือความคิดของเขาหรืออาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านความพิเศษต่างๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องนี้ก็คือ การโฆษณา ซึ่งมักจะใช้คนที่มีชื่อเสียง เช่น ดาราภาพยนตร์ชื่อดังคนนั้นใช้สูบบุหรี่นั้นๆ เป็นต้น
7. อารมณ์ และความรู้สึกมีผลต่อการชักชวนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ การโฆษณามีอิทธิพลต่ออารมณ์ เช่นการโฆษณาให้ดูดสูบบุหรี่ จะทำให้คนกลัวและหยุดสูบบุหรี่ได้

ธรรมชาติของเจตคตินั้นเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคลเป็นสำคัญ อาจมีทิศทางเป็นในทางบวก กลาง หรือลบก็ได้ เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของบุคคลให้คงอยู่สามารถถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่นได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสามารถจะเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเช่นเดียวกันจากการเรียนรู้และการมีประสบการณ์ขณะอยู่ในสถาบัน เมื่อเจตคติดีและมีเกิดขึ้น ย่อมส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาที่แสดงออกมามีสมรรถนะและมีประสิทธิภาพด้วยดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดเจตคติต่อวิชาชีพเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล และนำมาสร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดที่ว่าเจตคติพัฒนามาจากการให้คุณค่า การรู้สึกตระหนัก รับรู้ในคุณค่าจากการรับรู้ด้วยตนเอง จากประสบการณ์การทำงาน สัมผัสกับวิชาชีพโดยตรง และจากมุมมองของสังคม แต่เจตคติก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากปัจจัยหลายๆอย่าง ดังนั้นเจตคติจึงเป็นผลจากการทำงานของภาวะจิตใจและประสาท โดยผ่านทางประสบการณ์ (Breckler and Wiggins.1992 : 407-422)

3. สภาพแวดล้อมของสถาบัน

สภาพแวดล้อมของสถาบัน หมายถึง สภาพภายนอกโดยรวมทั้งหมด และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและการพัฒนาการของสิ่งที่มีชีวิตแต่ละสิ่ง (Webster's New College Dictionary) สภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษามีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนักศึกษา กล่าวได้ว่าพฤติกรรมของนักศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษามาก พฤติกรรมที่ไม่ดีของนักศึกษาอาจเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีของสถาบันอุดมศึกษาก็ได้ สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษายังมีความสำคัญต่อสมรรถนะของนักศึกษา เพราะถ้าสภาพแวดล้อมไม่ดี เช่น ไม่มีอาคารสถานที่ ไม่มีเครื่องมือที่ดี ไม่มีระบบงานที่ดี กิจกรรมนักศึกษาไม่มีคุณภาพ ย่อมทำให้สมรรถนะของนักศึกษาไม่ได้ผลดี ในทางตรงข้ามถ้าสภาพแวดล้อมของสถาบันมีความสมบูรณ์ ย่อมทำให้สมรรถนะของนักศึกษาติดตามไปด้วย ซึ่งหมายความว่าสภาพแวดล้อมที่มีความสอดคล้องกับบุคคล ย่อมก่อให้เกิดผลในทางบวกหรือก่อให้เกิด

ความพึงพอใจแก่บุคคล ในทางตรงกันข้ามความสัมพันธ์ที่ไม่มีความสอดคล้องกัน ย่อมก่อให้เกิดผลในทางลบหรือก่อให้เกิดความไม่สบายใจหรือความตึงเครียด (สำเนาวิชาจิตศิลป์. 2538)

สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (Moor อ้างถึงในจินตนา ยูนิพันธ์. 2527)

3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สภาพห้องเรียน ขนาด และลักษณะของห้องเรียน แสงสว่าง อากาศถ่ายเท ความร้อนหนาวในห้องเรียน เก้าอี้สำหรับนั่งเรียน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สถานที่ที่นักศึกษาฝึกงานจริง จึงเปรียบเสมือนห้องเรียน ห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล สภาพแวดล้อมในการฝึกภาคปฏิบัติ ได้แก่ สภาพ ขนาด และลักษณะของแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ตลอดจนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งหอพัก

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่

ห้องเรียน เป็นแหล่งที่ใช้จัดการเรียนการสอนโดยตรง ห้องเรียนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้จะต้องมีที่นั่งสบาย แสงสว่างพอเพียง อากาศถ่ายเทสะดวก มีสภาพแวดล้อมที่น่าเรียน ควรจัดวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น สภาพห้องเรียนเอื้อต่อการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อช่วยให้นักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ การจัดสภาพห้องเรียนที่เหมาะสมจะช่วยให้บรรยากาศของการเรียนน่าเรียน และเป็นการเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่ที่จะช่วยเสริมทางสังคมของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะการได้สมาคมและสนทนากับกลุ่มเพื่อนของตนเองนอกชั้นเรียน จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเพื่อน ครู และคนอื่นๆ จากการสนทนาและพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการนี้เป็นอย่างมาก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจนี้ควรจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้ นั่งทำงานได้เป็นกลุ่มย่อยๆ มีการตกแต่งบริเวณ มีบริการต่างๆเช่น โทรศัพท์สาธารณะ ตู้น้ำดื่ม เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ชัดเจนขึ้น การสอนที่ใช้สื่อที่ดีนั้น จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วกว่า ประหยัดเวลากว่า ถูกต้องแม่นยำหรือสื่อความหมายได้ดีกว่า ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย สามารถเรียนซ้ำได้ด้วยตนเอง ทำให้ผลการเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

ห้องสมุด เป็นแหล่งให้บริการด้านความรู้ ความคิดทางวิชาการทั้งเอกสารและอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนข่าวสารต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพิ่มพูนความรู้ที่ได้เรียนรู้ ให้กว้างขวางและเข้าใจชัดเจนขึ้น สนับสนุนการค้นคว้าด้วยตนเองอย่างอิสระ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่นๆในห้องสมุด สร้างนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนเป็นแหล่งให้บริการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งนี้ต้องมีสัดส่วนเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ทันสมัย เช่นเทคโนโลยีทาง

การศึกษาและ เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ และมีการบริหารที่คล่องตัว สะดวก รวดเร็ว ไม่ซับซ้อน และไม่เสียเวลาในการจัดการ นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2543 : 55).

หอพัก เปรียบเสมือนบ้านที่นักศึกษาได้มาอยู่และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยให้นักศึกษารู้จักตนเองและพัฒนาความสามารถทางด้านสังคมในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจในมนุษย์ ส่งผลให้นักศึกษาพัฒนาทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของวิชาชีพการพยาบาล นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่มีสภาพของหอพักที่ดี จะมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะของวิชาชีพที่มีการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย นักศึกษาส่วนใหญ่จึงพอใจที่ได้อยู่หอพัก (ณัฐสุรางค์ บุญจันทร์ , ถนอมขวัญ ทวีบุรณีย์ และสมจินต์ เพชรพันธุ์ศรี. 2545 : 38).

3.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม (Social environment) เป็นสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสังคมและจิตใจ ซึ่งแยกออกจากกันได้ยากและถือว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อการฝึกภาคปฏิบัติ ได้แก่อาจารย์ และเพื่อน อาจารย์นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาสาระวิชา วิธีการสอน กำหนดการบรรยายในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมาย อีกทั้งการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์นั้นส่งเสริมความใกล้ชิดระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาเป็นอันมาก เพราะอาจารย์จะต้องสอนภาคทฤษฎีและนิเทศในการฝึกภาคปฏิบัติอีกด้วย ดังนั้นนับได้ว่าอาจารย์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพราะนักศึกษาจะเลียนแบบจากอาจารย์ซึ่งเป็นแม่แบบในการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนทัศนคติต่อวิชาชีพเป็นอย่างดี

สภาพแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย

อาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านต่างๆและช่วยให้นักศึกษาเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ดี สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาควรเริ่มด้วยการติดต่อสื่อสารด้วยความซื่อสัตย์ เชื่อและไว้วางใจ ช่วยเหลือและแบ่งปันนักศึกษาทั้งทางด้านความคิดและความรู้สึก สัมพันธภาพนี้จะช่วยนักศึกษาในการเรียนรู้และพัฒนาทั้งในด้านบุคลิกภาพและสมรรถนะเชิงวิชาชีพ อาจารย์ต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถในหลายๆด้าน ทันท่วงทีเหตุการณ์และสภาพการเปลี่ยนแปลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสม มีความประพฤติที่เหมาะสม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักหน้าที่ จึงกล่าวได้ว่าอาจารย์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการปลูกฝังเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลให้กับนักศึกษาโดยตรง (สุปราณี อัทธเสรี และคณะ. 2544) ดังที่ โรช (Roach.1987) เคยเห็นว่าอาจารย์จึงต้องแสดงพฤติกรรมการดูแลเอาใจใส่ต่อนักศึกษาโดยแสดงความเห็นอกเห็นใจ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สามารถไว้วางใจ มีจิตสำนึก

ทางจริยธรรม และการยึดมั่นในผูกพันรวมทั้งการวางตัวที่เหมาะสมของอาจารย์ (ศิริรัตน์ สุภีธร และคณะ. 2544 : 29)

เพื่อน เป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญ เพราะการที่ได้เข้ามาศึกษาด้วยกันจะทำให้ให้นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนได้สนทนาทั้งทางด้านวิชาการและด้านที่ไม่ใช่วิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อนมีอิทธิพลมากในการถ่ายทอดค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆที่พบเห็น(Chickering.1993) ถ้ากลุ่มเพื่อนมีบรรยากาศที่เป็นกันเองช่วยเหลือกัน ผู้เรียนมักมีแนวโน้มที่จะสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนให้ดีขึ้นไปด้วย กลุ่มเพื่อนจะสนับสนุนและเป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มพุทธิปัญญาของทางด้านการศึกษา กลุ่มเพื่อนเป็นประโยชน์ที่เอื้ออำนวยทางด้านวิชาการ โดยการร่วมมือกันแสวงหาความรู้ จึงนับว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลเป็นอย่างมาก

สรุป การผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ ต้องเริ่มจากสถาบันการศึกษาพยาบาล จะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมของสถาบันให้ไปในแนวทางที่จะนำไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามความคาดหวังของสังคม มหาวิทยาลัยมีอิทธิพลต่อชีวิตของนักศึกษา เพราะมีส่วนช่วยในการพัฒนานักศึกษาให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม มหาวิทยาลัยจึงมีส่วนในการจัดสภาพแวดล้อม จัดประสบการณ์ต่างๆให้นักศึกษามีพัฒนาการได้สูงสุด เนื่องจากวัยนี้เป็นช่วงที่สมองมีการพัฒนาสูงสุด

4. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ความพร้อม หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีวุฒิภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ และประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนสามารถทำกิจกรรมต่างๆให้บรรลุผลสำเร็จได้ นักการศึกษาได้ให้ความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความพร้อม เนื่องจากมีความเชื่อว่าผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้และรับรู้ได้เต็มที่จะประสบผลสำเร็จสูงสุด สจัด อูทธานนท์ (2535 : 144-145) อธิบายความพร้อมว่าเป็นสภาวะทางด้านร่างกายหรือจิตใจที่มีอยู่ในตัวบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียน ความพร้อมในการเรียนมี 2 ประการ คือ วุฒิภาวะจะต้องคำนึงถึงว่าผู้เรียนในวัยนั้นมีความสามารถที่จะเรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดขึ้นได้ ประการที่สองคือผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนสิ่งใหม่หรือยัง หากสิ่งหนึ่งสิ่งใดยังไม่พร้อมอาจทำให้การเรียนการสอนเป็นไปโดยไม่ได้ผลเท่าที่ควร

Thorndike ได้กล่าวถึงกฎแห่งการเรียนรู้ว่า

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อมหรือวุฒิภาวะของผู้เรียนทั้งทางร่างกาย อวัยวะต่างๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานและประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อมของหู ตา ประสาทสมองกล้ามเนื้อ ประสบการณ์เดิมที่จะเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เห็น ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมตามองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าว ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้
2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำๆ บ่อยๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคงระหว่างการเชื่อมโยงและการตอบสนองที่ถูกต้องย่อมนำมาซึ่งความสมบูรณ์
3. กฎแห่งความพอใจ (Law of Effect) กฎนี้เป็นผลทำให้เกิดความพอใจ กล่าวคือ เมื่ออินทรีย์ได้รับความพอใจ จะทำให้หรือสิ่งเชื่อมโยงแข็งแกร่ง ในทางกลับกันหากอินทรีย์ได้รับความไม่พอใจ จะทำให้พันธะหรือสิ่งเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองอ่อนกำลังลง หรืออาจกล่าวได้ว่า หากอินทรีย์ได้รับความพอใจจากผลการทำกิจกรรม ก็จะเกิดผลดีกับการเรียนรู้ทำให้อินทรีย์อยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นอีก ในทางตรงข้ามหากอินทรีย์ได้รับผลที่ไม่พอใจก็จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้หรือเบื่อหน่ายและเป็นผลเสียต่อการเรียนรู้

ความพร้อมเป็นรากฐาน แนวโน้มของบุคคลที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมและความไม่พร้อม บุคคลที่มีความพร้อมดี จะทำงานด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ส่วนบุคคลที่ไม่พร้อมย่อมเหมือนถูกบังคับให้ทำงาน การทำงานนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ สภาพความพร้อมคือการมีวุฒิภาวะของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อมของหู ตา ประสาท สมอง กล้ามเนื้อ ประสบการณ์เดิมที่จะเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียน ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมตามองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ความพร้อมจึงจำแนกเป็น 3 สภาพ ดังนี้

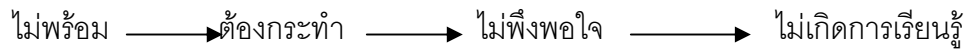
- 1) เมื่อบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำ ทำให้เกิดความพึงพอใจจะเกิดการเรียนรู้

พร้อม → ได้กระทำ → พอใจ → เกิดการเรียนรู้

- 2) เมื่อบุคคลพร้อมที่จะกระทำ แล้วไม่ได้กระทำ ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจและไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้

พร้อม → ไม่ได้กระทำ → ไม่พึงพอใจ → ไม่เกิดการเรียนรู้

3) เมื่อบุคคลไม่พร้อมที่จะกระทำแล้วต้องกระทำ ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ และไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้

การวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Guglielmino (1977) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย แล้วนำผลที่ได้มาพัฒนาเป็นแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองจนเป็นที่ยอมรับ มีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ

1) การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ (Openness to learning opportunities) ได้แก่ การความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำติเตียนในความผิดพลาดของตน และมีความพยายามในการทำความเข้าใจเรื่องที่ยาก

2) มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self concept as an effective learner) ได้แก่ ความสามารถที่จะเรียนเมื่อต้องการเรียน เมื่อตัดสินใจเรียนแล้ว สามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้ แม้งานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อใดจะเรียนสามารถหาวิธีการต่างๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยาก และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะหาได้จากที่ไหน

3) การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ (Initiative and independence in learning) ได้แก่ ความไม่ท้อถอย แม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ชอบที่จะเรียน ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจจากการอ่าน และสามารถทำงานด้วยตนเองได้อย่างดี

4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Informed acceptance of responsibility for one's own learning) ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอควร มีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไร เป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษารองตน

5) ความรักในการเรียน (Love of learning) ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียนรู้และปรารถนาให้มีเวลามากขึ้น มีความสนุกในการค้นคว้า และมีความกระหายในการเรียนรู้

6) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ๆ ได้หลายทาง

7) การมองอนาคตในแง่ดี (Positive orientation to the future) ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงเรื่องในอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย และรู้ว่าตนต้องการเรียนรู้อะไรเพิ่มเติม

8) ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา (Ability to use basic study skills and problem solving skills) ได้แก่ การมีทักษะในการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสนุกกับการแก้ปัญหาและคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

จึงสรุปได้ว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นเมื่อบุคคลพร้อมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความพร้อม แล้วมีการกระตุ้น ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ และเกิดการเรียนรู้ที่ดี

5. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ในปี พ.ศ. 2522 มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ได้ดำเนินการขอจัดตั้ง “วิทยาลัยหัวเฉียว” ต่อคณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย และเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2524 คณะพยาบาลศาสตร์จึงเป็นคณะแรกของวิทยาลัย ซึ่งมีที่ตั้งและดำเนินการสอนที่บริเวณยศเส โดยเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกเข้าเรียนในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2525 ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์ หลักสูตรนี้ดำเนินการอยู่ 10 ปี มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรรวม 10 รุ่น จำนวน 455 คน ในปีพ.ศ. 2533 มูลนิธิมีมติพัฒนาวิทยาลัยหัวเฉียวให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานมหาวิทยาลัย และได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัยให้จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ บนพื้นที่ประมาณ 140 ไร่ บริเวณถนนบางนา-ตราด ก.ม. ที่ 18 ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในปีพ.ศ. 2534 คณะพยาบาลศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรจากวิทยาศาสตร์บัณฑิต(พยาบาลและผดุงครรภ์) เป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และเริ่มใช้ในปีพ.ศ. 2535 ต่อมาในปีพ.ศ. 2540 2541 2542 2547 2549 และ 2552 คณะพยาบาลศาสตร์ ได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย (สกอ.) สภาการพยาบาล และความต้องการของสังคม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการด้านการพยาบาลและด้านเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ได้บัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพระดับสากล

นักศึกษาที่ใช้ดำเนินการศึกษานี้ ใช้หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปีพ.ศ.2535 มีจำนวนหน่วยกิตทั้งสิ้น 146 หน่วยกิต ประกอบด้วย

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชามนุษศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาพลานามัย รวม 30 หน่วยกิต

2. หมวดวิชาเฉพาะรวม 106 หน่วยกิต ประกอบด้วย

- วิชาพื้นฐานวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ กลุ่มวิชาเคมี จุลชีววิทยาและปรสิตวิทยา กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา พยาธิสรีรวิทยา เภสัชวิทยา รวม 30 หน่วยกิต

- วิชาชีพ ซึ่งเป็นวิชาทางการพยาบาลตั้งแต่การพยาบาลพื้นฐาน และการพยาบาลบุคคลวัยต่างๆ ครอบคลุม กลุ่มคน และชุมชนที่มีภาวะสุขภาพปกติและเป็ยงเบน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ รวม 75 หน่วยกิต

การจัดการเรียนการสอน มีทั้งภาคทฤษฎี การปฏิบัติในห้องปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งมีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ส่วนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ได้จัดให้นักศึกษาฝึกในสถานการณ์จริง ทั้งในโรงพยาบาลในเขตเมือง เช่น โรงพยาบาลหัวเฉียว โรงพยาบาลกลาง สถาบันประสาท สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ มหาราชนี เป็นต้น และฝึกปฏิบัติในจังหวัดสมุทรปราการ เช่น โรงพยาบาลสมุทรปราการ นอกจากนี้ยังมีการฝึกในชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดใกล้เคียง ทั้งนี้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สภาพแวดล้อม คณะพยาบาลศาสตร์เป็นคณะหนึ่งใน 10 คณะของมหาวิทยาลัยหัวเฉียว โดยในบริเวณมหาวิทยาลัย จะประกอบไปด้วย กองอำนวยการ สำนักพัฒนาวิชาการ สำนักทะเบียนแลประมวลผล สำนักพัฒนานักศึกษา กองคลัง ศูนย์บรรณาสารสนเทศ และคณะวิชาต่างๆ นอกจากนี้ยังมีอาคารเรียน อาคารโชนาคาร อาคารสนทนากร โรงยิม หอพัก และวิทยาเขตยศเสที่ประกอบด้วยสถาบันจีน ห้องเรียน หอพักอาจารย์และนักศึกษา ห้องสมุดภาษาจีน และห้องสมุดสำหรับนักศึกษาปริญญาโท เมื่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติในส่วนกลางเช่นโรงพยาบาลหัวเฉียว โรงพยาบาลกลาง สถาบันประสาท ก็สามารถเข้าพักในหอพักของวิทยาเขตยศเสได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภรณ์ เชาวกุล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์พยาบาล และสภาพแวดล้อมของสถาบัน กับสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเจตคติต่อวิชาชีพ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ด้านการดำเนินการสอนและด้านการประเมินผล รวมทั้งสภาพแวดล้อมของสถาบัน ด้านกายภาพและด้านจิตใจและสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมและรายด้าน ตัวแปรที่พยากรณ์สมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ตามลำดับคือ สภาพแวดล้อมของสถาบันด้านจิตใจสังคม เจตคติต่อวิชาชีพ กิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์พยาบาลภาคปฏิบัติ ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนและกิจกรรมด้านการ

การสอนของอาจารย์พยาบาลภาคทฤษฎี ด้านการประเมินผลซึ่งร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 30

ณัฐสุรางค์ บุญจันทร์ ถนอมขวัญ ทวีบูรณ์ และสมจินต์ เพชรพันธุ์ศรี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่มีผลต่อเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักศึกษาชั้นปี ที่ 2 3 และ 4 จำนวน 300 คน พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และพบว่าเจตคติทุกด้านต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ดีกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จรรยาพร ศรีศัลักษณ์ และ สุสารี วิวัฒน์ศุกร (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ต่อคะแนนการสอบขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในหมวดวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่สำเร็จปีการศึกษา 2547 จำนวน 57 คน โดยรวบรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการสอบขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพหมวดวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ และคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับผลการสอบขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ในหมวดวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ และคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา

สมบัติ สกุลพรรณ อัครวินี นามะกันคำ และสถิตย์ วงศ์สุรประภิต (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพร้อมและความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มที่เรียนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 58 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งประเมินจากคะแนนการสอบกระบวนวิชาการพยาบาลจิตเวช 1 ไม่แตกต่างกัน ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของกลุ่มทดลองทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านก่อนเรียนและหลังเรียนอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

ขนิษฐา เจริญพันธ์ และนิภาพร อภิสัทธินา (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการชีวิตของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำนวน 228 คน โดยใช้แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 2 และ 4 มีรูปแบบการใช้ชีวิตแบบกลุ่มวิชาชีพมากที่สุด ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีรูปแบบการใช้ชีวิตแบบกลุ่มก้าวหน้ามากที่สุด ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ทศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล สภาพแวดล้อมในสถาบัน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และตัวแปรที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์รูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ทศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล สภาพแวดล้อมในสถาบัน โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 30.50

สายสมร เฉลยกิตติ และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม พบว่าคะแนนเฉลี่ยคะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี และมีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคะแนนเฉลี่ยคะแนนไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลและความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทวิชาชีพพยาบาล

ฉัตรปวีณ์ จรัสรวาววัฒน์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ประจำปีการศึกษา 2548 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ได้แก่ 1) ความพร้อมในการเรียน ประกอบด้วยการมีสมาธิระหว่างเรียน การจดบันทึกเนื้อหาเพิ่มเติมระหว่างเรียน และการอ่านทบทวนหลังเลิกเรียน 2) การรับรู้ ความกล้าซักถามอาจารย์ผู้สอนระหว่างเรียน 3) ความจำในขณะเรียนและการอ่านหนังสือก่อนสอบ 4) ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง 5) จำนวนวิชาที่เรียน

โสมภัทร ศรีไชย ปุญฺญที พวงสุวรรณ ชลิดา ธนัฐิรกุลและบำเพ็ญจิต แสงชาติ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการสอบวัดความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 จำนวน 183 คน ปีการศึกษา 2547 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนสอบเข้าศึกษาต่อและคะแนนเฉลี่ยสะสมมี

ความสัมพันธ์กับผลการสอบวัดความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง

Box (1983) ศึกษาลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลและนักศึกษาพยาบาลปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา และนักศึกษาพยาบาลปี 1 และ 2 จาก Tulsa Junior College ใน Oklahoma จำนวน 477 คน โดยใช้ SDLRS เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อายุ และ เพศของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันทั้งภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม ส่วนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับเกรดเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Reynolds (1985 อ้างถึงในศรีสุภาภรณ์ ปิณฑาประสิทธิ์.2540) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับแรงจูงใจในการเข้าศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนนอกเวลา ในวิทยาลัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 95 คน อายุเฉลี่ย 35.17 ปี ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับแรงจูงใจด้านพุทธิปัญญา

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมด จะเห็นว่าสมรรถนะความรู้เชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์กับปัจจัยหลายด้าน คือ **ข้อมูลส่วนบุคคล** ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาชีพ **สภาพแวดล้อมของสถาบัน** ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางด้านอาจารย์ ด้านเพื่อน และด้านกายภาพ **ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง** โดยมีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ การเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ มโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การเรียนแบบริเริ่มและอิสระ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ความรักในการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดี ความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

